

Nr 64.

Godkänd av första kammaren den 23 april 1915.

Godkänd av andra kammaren den 23 april 1915.

*Riksdagens skrivelse till Fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning
av riksdagens revisorers framställning angående placeringen
av riksgäldskontorets kontanta medel, m. m.*

(Bankoutskottets utlåtande nr 19.)

Till Fullmäktige i riksgäldskontoret.

Riksdagens år 1914 församlade revisorer hava i den av dem avgivna berättelsen angående riksgäldskontoret gjort framställning i fråga om placering av riksgäldskontorets kontanta medel samt angående höjning av riksgäldskontorets kassareserver till 30,000,000 kronor m. m.

Berörda framställning återfinnes å sid. 59—64 i den tryckta revisionsberättelsen.

Vad först beträffar den av riksdagens revisorer upptagna frågan om placering av riksgäldskontorets kontanta medel i allmänhet, avser revisorernas förslag endast att genom förändring av reglementets bestämmelser i detta ämne stadfästa en inom riksgäldskontoret sedan längre tid tillbaka tillämpad praxis. Såsom av revisorerna meddelats, hava nämligen fullmäktige, ehuru reglementet medgiver dem rätt att driva utlåningsrörelse inom landet och att använda riksgäldskontorets medel till inköp av inländska värdepapper, under de tio senaste åren uteslutande placerat kontorets tillgängliga medel i utländska säkerheter eller ock haft dem innestående på räkning i riksbanken. Någon anmärkning mot den praxis, som sålunda länge följts vid riksgäldskontorets medels-

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 14 saml. 28 häft. (Nr 64—70.) 1

placering, har ej från något håll framställts, och riksdagen har icke heller haft något att i sak erinra mot revisorernas förslag i denna del.

I fråga om riksgäldskontorets kassareserver, vilka för närvarande uppgå till 15,000,000 kronor, vill riksdagen erinra, att riksgäldskontoret allt sedan år 1904 haft dessa medel till sitt förfogande. Efter framställning av enskild motionär bemyndigades nämligen fullmäktige genom beslut av nämnda års riksdag att, för beredande åt riksgäldskontoret av tillräckliga kassareserver i utlandet, genom försäljning av statsobligationer upplåna intill 15,000,000 kronor. Tillika bestämdes, att de medel, som för berörda ändamål komme att anskaffas, i regel borde hållas innestående hos utländska banker och bankirhus eller vara placerade i främmande staters skuldförbindelser. Däremot meddelade riksdagen icke någon föreskrift angående de villkor eller förutsättningar, under vilka ifrågavarande kassareserver finge av riksgäldskontoret användas. I det yttrande, som avgavs av fullmäktige och som finnes intaget i statsutskottets utlåtande i ärendet, erinras, att kassareserverna icke borde anlitas annat än vid verkligt behov och då det för uppfyllande av riksgäldskontorets åligganden befunnas nödigt. Syftet med kassareservernas anskaffande synes i främsta rummet hava varit att bereda riksgäldskontoret erforderlig tillgång till ifrågakommande utbetalningar å de båda kreditiv, som enligt § 63 regeringsformen böra årligen anvisas på riksgäldskontoret, och vilkas sammanlagda belopp då utgjorde 15,000,000 kronor. I den motion, som föranledde riksdagens beslut om kassareservernas anskaffande, framhölls emellertid, att desamma med fördel kunde användas även för andra ändamål än utbetalningar å nyssnämnda kreditiv. I avseende härå nämnes i motionen, att riksgäldskontoret under brydsamma finansiella förhållanden, exempelvis under en penningkris, skulle med dylika reserver till hands, utan att behöva anlita en redan ansträngd penningmarknad, kunna fullgöra sina egna utländska annuitetslikvider, varjämte kontoret kunde i fall av nöd genom att ställa större eller mindre del av sina utländska behållningar till riksbankens förfogande underlätta bankens bemödanden att lindra krisens verkningar. Då någon erinran mot detta uttalande ej gjordes vare sig av statsutskottet eller vid ärendets behandling i riksdagen, lär man därav vara berättigad draga den slutsats, att kassareserverna, ehuru de närmast äro avsedda till täckning av ovannämnda båda kreditiv, likväl kunna efter prövning av fullmäktige få disponeras jämväl för andra ändamål.

Sedan riksgäldskontoret år 1904, i enlighet med riksdagens beslut, genom upplåning anskaffat 15,000,000 kronor såsom kassareserver, har

beloppet av dessa reserver alltså bibehållits oförändrat. Likaledes har den av 1904 års riksdag meddelade föreskriften om ifrågavarande medels placering år efter år utan förändring influtit i riksgäldskontorets reglemente.

Då de enligt regeringsformen på riksgäldskontoret anvisade kreditiven av 1914 års senare riksdag höjts till 30,000,000 kronor, synes därav följa, att även riksgäldskontorets kassareserver böra ökas till motsvarande belopp, så att riksgäldskontoret har tillräckliga tillgångar till sin disposition för de utbetalningar å kreditiven, som kunna bli nödvändiga. Riksdagen har alltså ansett sig böra godkänna revisorernas förslag om kassareservernas höjning till 30,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de medel, 15,000,000 kronor, som erfordras för kassareservernas uppbringande till nyssnämnda belopp, innehåller revisorernas framställning icke något uttalande. Under nuvarande förhållanden torde emellertid icke någon annan utväg finnas än att beloppet, liksom fallet var år 1904, anskaffas genom upplåning.

Det av revisorerna framställda förslaget, att riksgäldskontorets kassareserver skola, så snart sådant lämpligen kan ske, placeras i guld, har riksdagen, i likhet med vad fullmäktige i riksgäldskontoret i avgivet yttrande uttalat, ansett vara principiellt riktigt.

Betydelsen av att riksgäldskontoret innehar en stark guldreserv ligger förnämligast däri, att riksgäldskontoret med tillhjälp av densamma kan snabbt och utan hinder för den allmänna rörelsen fullgöra vissa likvider, som det enligt reglementet åligger riksgäldskontoret att verkställa och vilkas belopp ej kunna på förhand beräknas. Detta gäller i främsta rummet de utbetalningar, som anvisas å ovan omnämnda båda kreditiv. Men riksgäldskontoret har därjämte skyldighet att, utan begränsning till visst belopp, bereda tillgång till kassaförstärkning åt statsverket. För detta ändamål äga fullmäktige visserligen att upplåna medel mot riksgäldskontorets skuldförbindelser eller obligationer; men det kan inträffa, att utbetalningen av kassaförstärkning måste ske med stor skyndsamhet och innan valutan för ett upptaget lån inflyter. Det bör dessutom framhållas, att under en situation sådan som den nuvarande en kassareserv, innestående hos utländska banker och bankirhus eller placerad i utländska staters skuldförbindelser, genom moratorium eller andra orsaker kan undandragas riksgäldskontorets disposition just vid det tillfälle, då kassareserven skulle fylla något av de ändamål, för vilka den är avsedd. För likvider i utlandet kan staten vid ett sådant tillfälle tvingas att exportera guld. Skall detta tagas ur riksbankens guldförråd, kan den därigenom uppkomna minskningen

av riksbankens guldkassa verka ytterligare oroande på ett redan kanske nervöst affärsliv. Betydelsen av en guldreserv, oberoende av riksbankens guldkassa, såsom ett led i vår finansiella beredskap är under sådana förhållanden påtaglig.

Ehuru riksdagen sålunda i princip ansluter sig till revisorernas förslag att riksgäldskontorets kassareserver i sin helhet böra placeras i guld, har riksdagen dock ej ansett lämpligt, att en ovillkorlig föreskrift därom nu meddelas. Enligt vad riksdagen inhämtat, uppgår riksgäldskontorets behållning i guld för närvarande till omkring 7,300,000 kronor. För att höja densamma till 30,000,000 kronor, skulle sålunda återstå att anskaffa det betydliga beloppet av omkring 22,700,000 kronor i guld. Det må även erinras, att nämnda tillskott måste införas från utlandet, samt att likvid därför med all sannolikhet måste erläggas med användande av sådana tillgodohavanden, som för vårt land uppkomma genom överskott av dess export utöver importen. Dessa omständigheter jämte den av den nu pågående europeiska krisen föranledda osäkerheten på det ekonomiska området göra det synnerligen angeläget, att en ökning av riksgäldskontorets guldförråd sker successivt och att nödig varsamhet därvid iakttages. Enligt riksdagens mening synes det därför vara tillfyllest att nu bestämma ett visst minimum för guldanskaffningen, med rätt för fullmäktige att, då gynnsamt tillfälle till ytterligare guldförvärv yppar sig, överskrida detta minimum. I överensstämmelse härmed har riksdagen ansett, att *minst* hälften av riksgäldskontorets kassareserver skola placeras i guld och återstoden i regel redovisas i lätt säljbara utländska valutor.

Vad slutligen angår användandet av riksgäldskontorets kassareserver, därest de ökas till 30,000,000 kronor, hemställa revisorerna om införande i reglementet av den bestämmelsen, att 15,000,000 kronor av riksgäldskontorets guldreserv ovillkorligen skola innestå för att av fullmäktige utlämnas endast i det fall, att Konungen jämlikt 63 § regeringsformen förordnat om lyftning av den kreditivsumma, som vid infallande krig bör vara tillgänglig. Riksdagen vill häremot erinra, att fullmäktige ej böra genom alltför snäva bestämmelser hindras att vidtaga sådana finansiella dispositioner, vartill omständigheterna kunna giva anledning, utan synes det med förtroende kunna överlämnas åt fullmäktige att pröva de förutsättningar, under vilka kassareserverna i såväl detta som andra fall böra få användas.

Under åberopande av det ovan anförda har riksdagen bemyndigat fullmäktige i riksgäldskontoret att, för höjning av riksgäldskontorets

kassareserver från 15,000,000 kronor till 30,000,000 kronor, genom försäljning av statsobligationer till erforderligt belopp upplåna 15,000,000 kronor, samt beslutit, att § 17 i riksgäldskontorets reglemente skall erhålla följande förändrade lydelse:

1. Riksgäldskontorets kontanta tillgångar skola, så vitt och så länge de icke behöva användas för samma verk åliggande utbetalningar, insättas i riksbanken eller placeras i lätt förytterliga utländska valutor; dock gäller i fråga om placeringen av riksgäldskontorets kassareserver vad här nedan stadgas.

2. Av de medel, 30,000,000 kronor, som av fullmäktige i riksgäldskontoret enligt bemyndigande av riksdagen anskaffats för beredande av kassareserver åt riksgäldskontoret, böra minst 15,000,000 kronor vara placerade i guld och återstoden i regel hållas placerad i lätt förytterliga utländska valutor.

Stockholm den 23 april 1915.
